

**Журавель Р.О., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії*
Уманський національний університет садівництва, Україна**

Добровільне страхування ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств

Господарська діяльність сільськогосподарських підприємств нерозривно пов'язана з існуванням великої кількості ризиків різного характеру, що потенційно може призвести до значних втрат та несе загрозу стабільності доходів [1]. Це спонукає їх до пошуку різноманітних інструментів зниження ризику, одним з яких є страхування. Його метою є забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства від втрати запланованого доходу внаслідок виникнення подій у сільськогосподарській діяльності, спричинених кліматичними змінами, стихійними лихами чи іншими чинниками, що призводять до матеріальних збитків.

Законодавчою основою страхової діяльності є Закон України "Про страхування" від 07.03.1996 року [2]. Проте, з 01.01.2024 року вступить в дію новий Закон України «Про страхування» [3], який регулюватиме страхові відносини в країні. Стосовно галузі сільського господарства він передбачає:

- страхування від вогню та небезпечного впливу природних явищ тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України; сільськогосподарської продукції; страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5-9 статті 6 Закону України "Про страхування" від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР із наступними змінами); сільськогосподарської продукції;

- страхування сільськогосподарської продукції від шкоди, заподіяної градом, морозом, іншими подіями (включаючи крадіжку, розбій, грабіж, умисне пошкодження/знищення майна), крім подій, визначених у класі 8; майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5-9 статті 6 Закону України "Про страхування" від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР із наступними змінами) відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам; цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів.

Крім цього, в галузі сільського господарстві в Україні діє Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 01.07.2021 № 1601-ІХ [4]. Проте він прямо стосується лише тих підприємств або видів діяльності, які отримують державну підтримку і спрямований на удосконалення механізму надання державної підтримки

* Науковий керівник – Бурлай О.Л., канд. екон. наук, професор

товаровиробникам для страхування сільськогосподарської продукції. В ньому уточнено поняття сільськогосподарського страхового ризику та чітко їх ідентифіковано стосовно рослинництва так і тваринництва.

Одним з критеріїв класифікації видів сільськогосподарського страхування є форма страхування (ч. 1 ст. 5 Закону України “Про страхування”). За формою сільськогосподарське страхування є добровільним та обов’язковим. Проте згідно з новим законодавством такий поділ відсутній. Слід зазначити, що добровільне сільськогосподарське страхування присутнє в багатьох світових системах, виконуючи доповнювальну та допоміжну функцію. Їх обсяг і значення значною мірою залежать від форми загальнообов’язкової національної системи страхового захисту в сільському господарстві. Більшість страхових компаній під добровільне страхування може охоплювати господарські будівлі, майно, включаючи побутові та нерухомі елементи, обладнання для господарських будівель, споруд, урожай, матеріали і запаси, а також худобу. Разом з тим слід відмітити, що незважаючи на диверсифіковану пропозицію добровільного сільськогосподарського страхування, попит на нього невеликий, а обізнаність фермерів щодо необхідності додаткового захисту в результаті добровільного страхування знаходиться на дуже низькому рівні. Зокрема, це стосується страхування посівів та худоби. У свою чергу, домінуючим видом страхування є страхування, яке захищає від збитків, пов’язаних із втратою цілих об’єктів [5].

На наш погляд, добровільне страхування в сільському господарстві в основному використовують ті сільськогосподарські підприємства, які мають більші запаси основних фондів або більш схильні до збитків в результаті несприятливих атмосферних явищ. Для інших підприємств доступні на сьогоднішній день страхові продукти не є дуже інноваційними або занадто дорогі порівняно з ризиком, якому вони наражаються.

Саме тому, добровільне страхування наряду із обов’язковим повинно стати важливим інструментом управління ризиками сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Бурляй А., Бурляй О., Ревуцька А., Смолій Л., Клименко Л. Організаційно-економічні ризики екологізації сільського господарства. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 2021, С. 96-114; 2. Про страхування: Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 18. Ст. 78; 3. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>; 4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 01.07.2021 № 1601-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2021, № 37, ст. 317; 5. Kurdyś-Kujawska A., Ocena funkcjonowania rynku dobrowolnych ubezpieczeń w rolnictwie w latach 2002–2010, „Zarządzanie i Finanse. Journal of Management and Finance. Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego” 2013.